

SLAVISTIČNA REVIJA

ČASOPIS
ZA LITERARNO ZGODOVINO
IN JEZIK

Per. II 379 / III (2. del.)

LETNIK III

1950

^{X-8-3}
LJUBLJANA

resglaffiti. De bofh stvoim Synum / sposnan, od vseh ludy prau poshtovan, H'timu daj tvoj Duh, Amen; str. 318-9. Rime in ritem *h'pomozham* (v Treh duh. pes. iz l. 1575 imamo v isti pesmi pravilno *hpomozhian*) — *obdan — ter dan — najh stan — sposnan — poshtovan* pa nam pokažejo, da je naš izraz bil naglašen na končnem zlogu; to ugotovitev podpira še dejstvo, da sta obadva *-o-* (v začetnem in srednjem zlogu) stalno pisana s črko *-o-*, torej nenaglašena; edini primer *kpomuzhan* v EPD z *-u-* je prikrojen po zapiskih *pomuzhi* in je redaktorjevo tolmačenje tega izraza.

Beseda je v grafičnem, glasovnem in akcentnem oziru jasna; znan je njen pomen in funkcija. Težavo pa dela oblikoslovna plat. Edini primer brez začetnega *h-* v Reg. 1558 se dá prav tako tolmačiti kot „pomoč“ ali pa tudi kot „na pomoč“. Zveza s prislovno rabljenim izrazom „*k pomoči*“ je nedvomna, ali zaradi obeh kratkih *-o-* je že pred dolenskim prehodom dolgega *o* v *u* (nekako v začetku 13. stoletja) morala eksistirati tvorba *hpomozhián* s končnim poudarkom. Drugače uporablja dolensščina v tem smislu obliko *h'pomozhi* Hip. I. 686, 639; *na pumozh* ibid.; *na pomozh*, *na pomagáje klízati* Hip. II. 170, kar je še danes v rabi (*na pomagáje* predstavlja acc. pl. k subst. *pomagaj*; močno se križa z verbalnim substantivom *pomagánje*). Postanek naše oblike si morem samo na tale način razlagati. Prislovi (izraz *k-pomoči* je tudi prislovna zveza) tvorijo adjektiva s sufiksom *-bvb*: *dosedanji*, *domanji*, *jutranji*, *nekdanji*, *notranji*, *ondanji*, *tedanji*, *zunanji*, *včeranji* itd., gl. Miklošič, Vgl. sl. Gram. II. 155; tako je tudi k prislovu *k-pomoči* bil narejen adj. *hpomočianji in adv. rabljeni acc. sg. neut. *hpomočianje je spet izražal prislovno rabo. Te vrste prislovi so končni *-e* bodisi po redukciji, ki je pri prislovih šla svojo posebno pot in je časovno starejša od običajne moderne vokalne redukcije, bodisi pod vplivom starih adv. *i-*jevske osnove, izgubili; *bolje — bolj*, *veče — več* itd., in tako je nastalo tudi *hpomočianj*. Podobne tvorbe imamo tudi pri *tolikánj*, *kolikánj*, *toličkánj*. Kakor je po zgornjih primerih razbrati, je v govoru nastopalo disimilacijsko izbegavanje med *j* (*-čj-*) in mehkim *ň*, zdaj v ti, zdaj v oni smeri. Izraz se do danes ni ohranil; bil je vsekakor samo na Raščici znan in ga že Trubarjevi sovrstniki niso uporabljali; v Kat. 1595 so ga naslonili na dat. pl. *a-*jevskega imena, ki ga pa slovenščina ne pozna (gl. shr. *pomoča*).

F. Ramovš

RASTICŔ ZA RASTISLAV

V Revue des études slaves XXV 122—123 (Paris 1949) v bibliografsko-kritičnem pregledu sočasne slavistične literature A. Vaillant omenja mojo razpravo »Nekaj pripomb k pretresu Hrabrovega spisa o azbuki Konstantina Cirila«, ki je izšla v Slavistični reviji I., 5—18, pa dodaja k njej neko svojo pripombo o hipokoristični tvorbi imena velikomoravskega kneza Rastislava v obliki RasticŔ. Jaz tam (str. 15—16) proti B. Ljapunovu zagovarjam slovaškomoravsko poreklo oblike, kakor je tudi Rastislav s svojim Ra-, in navajam, da se taka poleg rokopisov traktata meniha Hrabra, kar bi na prvi videz moglo govoriti za južnoslovanščino, nahaja tudi v papeževem pismu in v latinsko pisanim letopisu, kar skupno s prvim priča za pravo domače izhodišče. Vaillant pa na to meni, da je RasticŔ starovisokonemški hipokoristikon, podobno kakor Winizo iz Winifredus, in da je Ra- za Ro- predpolaganega zahodnoslovanškega RosticŔ zbog *-i-* v sledečem zlogu. To Vaillantovo razlaganje bi moglo imeti svoj smisel, ako bi se oblika RasticŔ nahajala le v latinsko pisanih virih, toda nahajamo jo vendar, kar je Vaillant, kakor se vidi, najbrž prezrl, tudi v slovanskih, in sicer v vseh rokopisih Hrabrovega traktata, tako da jo je pripisati originalu; da bi bil pa ta uporabljal obliko s starovisokonemško tvorbo in s starovisokonemškim izgovorom, bi bila naravnost kuriozna trditev. A v svoji razpravi sem dovolj jasno pokazal, kako je Hraber slonel na prvotnih podatkih, sporočilih še učencev slovanskih prosvetiteljev Konstantina Cirila in Metoda, ki jih navaja kot svoj vir, ko pravi, »so še živi, ki so jih videli«, in »če vprašaš, v katerem času, vedo in reko, da za časa ... Rastica, kneza moravskega«.

Ljubljana, 14. aprila 1950.

Rajko Nahtigal